Lauri Tarasti 21.2.2016

Lausunto valtioneuvoston U-kirjelmästä U 4/2016 vp

Perustuslakivaliokunnalle

Esitän kunnioittavasti pyydettynä lausuntonani Euroopan parlamentin päätöslauselmasta EU:n vaalisäädöksen muuttamiseksi seuraavan.

Suomen vaalijärjestelmä on erittäin johdonmukainen ja looginen sekä samanlainen kaikissa yleisissä vaaleissa. Useissa Euroopan unionin valtioissa tilanne on toinen, minkä vuoksi Euroopan unionissa on nyt suunnitteilla Euroopan unionin vaalilain uudistaminen. Jos se toteutuu nyt esillä olevan päätöslauselman mukaisesti, Suomen vaalilainsäädäntö sekä heikentyy että menettää yhdenmukaisuutensa. Käsitykseni on, että koko päätöslauselmaa olisi vielä harkittava ja eräin osin tyydyttävä suosituksiin tai suosituksiin, joista voidaan perustellusta syystä poiketa kuten Suomen osalta olisi asian laita.

Vaalisäädökseen ehdotettu uusi 2 a § on mielestäni epäselvä. Mitä tarkoitettaisiin siinä esitetyllä vaalipiirillä? Ymmärrettävää on, jos pyrkimyksenä on saattaa äänestettäväksi komission puheenjohtaja, mutta tämä vaatisi suhteellisen monta säännöstä tullakseen oikein toteutetuksi enkä ole ollenkaan varma, että siinä vaalipiirijärjestelmä olisi oikea toteutuskeino paitsi niissä valtioissa, joissa ehdokasasettelu perustuu pitkälistajärjestelmään.

Ehdotettujen uusien 3 a – 3 f säännösten toteuttaminen johtaisi Suomessa europarlamenttivaalien eriytymiseen yleisestä vaalijärjestelmästämme. Määräajat olisivat erilaiset kuin muissa vaaleissa. Ehdokaslistan vahvistamisen määräaika 12 viikkoa ennen vaalipäivää pidentäisi merkittävästi vaalikamppanjan aikaa. Suomessa vaalilain 39 §:n mukaan ehdokashakemukset ratkaistaan 39. päivänä ennen presidentinvaalin ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää. Muutos yli kaksinkertaistaisi tämän ajan.

Puolueiden nimien ja logojen sijoittaminen äänestyslippuihin olisi vierasta suomalaiselle vaalijärjestelmälle, ellei tarkoitukseen riittäisi niiden sijoittaminen ehdokaslistojen yhdistelmään.

Siirtyminen yksimielisyydestä määräenemmistöihin EU:n vaalisäädöksen täytäntöönpanoa koskevien toimenpiteitten hyväksymisessä johtaisi todennäköisesti uusiin suomalaiseen vaalijärjestelmään huonosti soveltuviin ratkaisuihin, mistä nyt esillä oleva vaalisäädöksen uudistaminen on hyvä esimerkki.

Edellä sanottuun viitaten olen siinä käsityksessä, että vaalisäädöksen muuttaminen tulisi palauttaa uuteen valmisteluun ja käytännön toimissa tulisi aina kun mahdollista siirtyä suosituksiin säädöksen muuttamisen sijasta. Viimeksi mainittu toteuttaisi europarlamenttivaalien toteuttamista lähtökohtaisesti kansallisten vaalilainsäädäntöjen mukaisesti.

Lauri Tarasti
ministeri